

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

Kirjeenne 2.10.2020 VN/20764/2020

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tuloeroja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille. Verontilityslain ja tuloverolain muuttamisesta annetaan erillinen hallituksen esitys.

JHL kannattaa lakiesitystä erityisesti sen positiivisten työllisyys- ja tasa-arvovaikutusten sekä siksi, että se parantaa lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen. JHL edellyttää kuitenkin, että mikäli lakimuutos toteutuu, sen kustannuksien todelliset ulottuvuudet tarkistetaan ja ne korvataan kunnille täysimääräisesti.

Varhaiskasvatusmaksujen alentamisella on työllisyyttä ja toimeentuloa parantava vaikutus

Empiiriseen tutkimuskirjallisuuteen nojaten voidaan olettaa, että varhaiskasvatusmaksujen alentaminen nostaa työllisyyttä pitkällä aikavälillä. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen parantaa työn teon kannustimia, jonka seurauksena työmarkkinoille osallistuminen tulee kasvamaan. Lisäksi jo nyt työssäkäyvien perheiden käytettävissä olevat tulot kasvavat, kun varhaiskasvatusmaksut syövät pienemmän osan palkkatuloista. Nämä seikat ovat omiaan vähentämään myös lapsiköyhyyttä.

Lakimuutoksen myötä sukupuolten tasa-arvo paranee

Lakimuutoksen voidaan olettaa vaikuttavan erityisesti naisten työmarkkina-asemiin, sillä äidit ovat keskimäärin enemmän lasten kanssa kotona verrattuna miehiin. Jos uudistuksen seurauksena useampi äiti osallistuisi työmarkkinoille, olisi heidän urakatkinsa keskimäärin lyhyempiä ja palkkakehitys parempaa. Uudistuksella on siis todennäköisesti sukupuolten välisiä palkkaeroja pienentävä vaikutus.

Varhaiskasvatuksen kysyntä kasvaa

Uudistuksen oletettu pidemmän aikavälin työllisyysvaikutus tarkoittaa, että varhaiskasvatuksen kysyntä kasvaa. Lakimuutosta tehdessä tulee arvioida, onko henkilöstön mitoitus sopivassa suhteessa kasvavaan kysyntään. Tässä tilanteessa tulee myös ottaa huomioon työvoiman väijäämätön rakennemuutos, koska varhaiskasvatushenkilöstön mitoituksen suhdeluvut muuttuvat v. 2030 mennessä. Valtakunnallisesti tullaan siis tarvitsemaan enemmän varhaiskasvatuksen ammattilaisia tilanteessa, jossa jo nyt näyttää epätodennäköiseltä, että tullaan löytämään päteviä varhaiskasvatuksen opettajia lain mukainen määrä. Viimeistään nyt on siis rakennettava pitkäjänteinen suunnitelma lastenhoitajien koulutuspolusta varhaiskasvatuksen opettajiksi, sekä osoitettava siihen taloudelliset resurssit.

Hoitohenkilöstön jaksaminen vaarantuu

Lakiuudistusta tehdessä on huomioitava myös hoitohenkilöstön jaksaminen. Jaksamista tukee oikean kokoiset lapsiryhmät sekä se, että moniammatillisessa tiimityöskentelyssä hoitajien rinnalla on asiaankuuluvat siivous- ja ruokapalvelut, eikä näitä tehtäviä siirretä hoito- ja kasvatustilaisiin tehtäviksi. On vaarana, että juuri näistä palveluista tullaan kunnissa leikkaamaan, jotta uudistuksen tuomat tulonvähennykset voidaan kattaa. Kunnille tulee siis korvata myös nämä muut palveluketjun toimimisen kannalta välttämättömät menot.

Alueellinen ja laadukas varhaiskasvatus turvattava valtakunnallisesti

Kun varhaiskasvatukseen osallistumisesta lakimuutoksen myötä tulee taloudellisesti kannattava vaihtoehto, voi pullonkaulaksi muodostua päivähoiton saatavuus. On huolehdittava siitä, että koko maassa on varhaiskasvatuksen asiakaspaikkoja tarpeeksi siellä, missä työmarkkinat ovat. Osa positiivisesta työllisyyskehityksestä saattaa valua hukkaan, jos juuri ja juuri taloudellisesti kannattavaksi tullutta työtä tehdäkseen vanhempien täytyisi kuljettaa lapsia pitkiä matkoja. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tarjolla oleva varhaiskasvatus on niin laadukasta, että sen valitseminen on perheille varteenotettava vaihtoehto. Koulutettu ja pätevä henkilökunta, jonka työoloista ja jaksamisesta huolehditaan oikealla mitoituksella, on laadukkaan varhaiskasvatuksen tae. Lisäksi kuntien on edelleen hyvä ottaa huomioon perheiden erilaiset tarpeet ja kehittää myös laadukasta perhepäivähoitoa.

Kohti yhteiseurooppalaista tasoa ja tavoitteita

Suomessa päivähoito on taloudellisesti verrattain kannattamatonta, kun huomioidaan varhaiskasvatusmaksujen ja erilaisten tukien poistuman yhteisvaikutus. Nyt ehdotettu uudistus vie Suomea kohti muiden Pohjoismaiden tasoa lastenhoitokustannusten suhteen. JHL katsoo, että tältäkin osin lakiuudistus tukee hallituksen tavoitetta nostaa sekä työllisyysastetta että varhaiskasvatukseen osallistumisastetta, jolla pitkällä tähtäimellä on osaamistasoa ja työllisyyttä ylläpitävä vaikutus.

LAUSUNTO

9.10.2020

175/2020

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Teija Asara-Laaksonen
toimialajohtaja

Lisätietoja:

Hanna Takolander
koulutuspoliittinen asiantuntija
hanna.takolander@jhl.fi
puh. 044 075 0850

Youssef Zad
ekonomisti
youssef.zad@jhl.fi
puh. 050 475 4055